

mgr Ewa Bobin

Katedra Prawa Międzynarodowego i Europejskiego
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii, UWr

Rynek wewnętrzny

I SWOBODY RYNKU WEWNĘTRZNEGO

Cele UE - artykuł 3 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej

3. Unia ustanawia rynek wewnętrzny. Działa na rzecz trwałego rozwoju Europy, którego podstawą jest zrównoważony wzrost gospodarczy oraz stabilność cen, społeczna gospodarka rynkowa o wysokiej konkurencyjności zmierzająca do pełnego zatrudnienia i postępu społecznego oraz wysoki poziom ochrony i poprawy jakości środowiska. Wspiera postęp naukowo-techniczny.

Zwalcza wykluczenie społeczne i dyskryminację oraz wspiera sprawiedliwość społeczną i ochronę socjalną, równość kobiet i mężczyzn, solidarność między pokoleniami i ochronę praw dziecka.

Wspiera spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną oraz solidarność między Państwami Członkowskimi.

Szanuje swoją bogatą różnorodność kulturową i językową oraz czuwa nad ochroną i rozwojem dziedzictwa kulturowego Europy.

Artykuł 26 TfUE

- 1. Unia przyjmuje środki w celu ustanowienia lub zapewnienia funkcjonowania rynku wewnętrznego zgodnie z odpowiednimi postanowieniami Traktatów.*
- 2. **Rynek wewnętrzny** obejmuje obszar bez granic wewnętrznych, w którym jest zapewniony swobodny przepływ towarów, osób, usług i kapitału, zgodnie z postanowieniami Traktatów.*
- 3. Rada, stanowiąc na wniosek Komisji, ustala wytyczne i warunki niezbędne do zapewnienia zrównoważonego postępu we wszystkich odpowiednich sektorach.*

Współpraca (integracja) gospodarcza między państwami - etapy

1. **Strefa wolnego handlu** – obszar, wewnątrz którego zniesiono cła i inne opłaty; jej utworzenie nie pociąga za sobą określenia wspólnej dla państw Strefy zewnętrznej taryfy celnej;
2. **Unia celna** – obszar, w którym państwa wzajemnie znoszą cła i inne opłaty, a dodatkowo ustalają wspólną zewnętrzną politykę handlową względem państw trzecich oraz ujednoliconą, zewnętrzną taryfę celną;
3. **Wspólny rynek** – obszar, w którym zagwarantowany jest swobodny przepływ czynników produkcji: towarów, osób, usług i kapitału;
4. **Unia gospodarcza i walutowa** – ww. współpraca gospodarcza państw, posiadających wspólną walutę.

Rynek wewnętrzny (*internal market*)

- ❖ Zdefiniowany w art. 26 ust. 2 TFUE; jest podstawą Unii Europejskiej;
- ❖ Jest to obszar:
 - ✓ *Bez granic wewnętrznych,*
 - ✓ *w którym jest zapewniony swobodny przepływ towarów, osób, usług i kapitału, zgodnie z postanowieniami Traktatów.*
- ❖ Obejmuje: swobody unijne, wspólne reguły konkurencji, polityki i działania UE określone w TFUE (w tym: Wspólna Polityka Rolna, Handlowa i Transportowa).

Swobody rynku wewnętrznego

1. Swoboda przepływu towarów (art. 28-37 TFUE);
2. Swoboda przepływu osób: swoboda przepływu pracowników (art. 45-48 TFUE) i swoboda przedsiębiorczości (art. 49-55 TFUE);
3. Swoboda świadczenia usług (art. 56-62 TFUE);
4. Swoboda przepływu kapitału i płatności (art. 63 – 66 TFUE).

Swoboda

- ❖ Oznacza brak barier w wymianie - brak przeszkód w rozumieniu fizycznym (granica), fiskalnym (cło) lub innych, np. technicznych.
- ❖ Oznacza rezygnację z protekcjonizmu i znoszenie barier.

Swoboda przepływu towarów

Artykuł 28 TFUE

- 1. Unia obejmuje unię celną, która rozciąga się na całą **wymianę towarową** i obejmuje **zakaz ceł przywozowych i wywozowych** między Państwami Członkowskimi oraz **wszelkich opłat o skutku równoważnym**, jak również **przyjęcie wspólnej taryfy celnej w stosunkach z państwami trzecimi**.*
- 2. Postanowienia artykułu 30 i rozdziału 3 niniejszego tytułu stosują się do **produktów pochodzących z Państw Członkowskich** oraz do **produktów pochodzących z państw trzecich**, jeżeli znajdują się one w swobodnym obrocie w Państwach Członkowskich.*

Artykuł 29 TFUE

*Produkty pochodzące z państw trzecich są uważane za będące w swobodnym obrocie w jednym z Państw Członkowskich, jeżeli dopełniono wobec nich **formalności** przywozowych oraz **pobrano wszystkie wymagane cła i opłaty** o skutku równoważnym w tym Państwie Członkowskim i jeżeli nie skorzystały z całkowitego lub częściowego zwrotu tych ceł lub opłat.*

Swoboda przepływu towarów

- ❖ Oznacza, że na obszarze PC UE towary mogą być przemieszczane bez jakichkolwiek utrudnień
- ❖ Jej podstawą jest **unia celna** na obszarze Państw Członkowskich UE:
 - ❖ Unia celna rozciąga się na wymianę towarową;
 - ❖ Obejmuje zakaz ceł przywozowych i wywozowych między PC oraz wszelkich opłat o skutku równoważnym (art. 30 TFUE);
 - ❖ Obejmuje przyjęcie wspólnej taryfy celnej w stosunkach z państwami trzecimi (art. 31 TFUE).

Towar

- ❖ Pojęcie zdefiniowane przez TSUE w orzecznictwie;
- ❖ **Towar** – produkt, którego wartość jest wyrażona w pieniądzu i który może, jako taki, stanowić przedmiot transakcji handlowych;
- ❖ Wyłączenia od swobody przepływu towarów:
 - ❖ Produkty określone w Traktacie o Euroatomie,
 - ❖ Produkty rolne objęte wspólną organizacją rynków,
 - ❖ Produkty związane ze swobodnym przepływem usług oraz kapitału (np. pieniądze).

Zasada swobodnego przepływu towarów

- ❖ Wyrażona w art. 28 ust. 2 TFUE;
- ❖ Obowiązuje wobec:
 - ❖ Produktów pochodzących z PC
 - ❖ Produktów, które zostały w sposób legalny wprowadzone na terytorium któregośkolwiek z PC (art. 29 TFUE);
- ❖ Towary z PC i spoza UE, znajdujące się w swobodnym obrocie, uważane są za **produkty unijne**.

Towar unijny

Towar może zostać określony mianem „**unijnego**”, jeżeli spełni następujące przesłanki:

- ❖ Został wyprodukowany lub jest wydobywany całkowicie w PC, bez udziału towarów pochodzących z państw trzecich;
- ❖ Pochodzi z państwa trzeciego, ale znajduje się w swobodnym obrocie w UE (został dopuszczony do obrotu);
- ❖ Jest wyprodukowany w więcej niż jednym państwie lub został uzyskany z towarów z państw trzecich.

Artykuł 30 TFUE

*Cła przywozowe i wywozowe lub opłaty o skutku równoważnym są **zakazane** między Państwami Członkowskimi. Zakaz ten stosuje się również do ceł o charakterze fiskalnym.*

Zakaz ceł w unii celnej

❖ Art. 30 TFUE

❖ **Cło** – opłata (danina publicznoprawna) nakładana przez poszczególne państwa na podstawie taryfy celnej;

❖ **Opłata celna** – jakiekolwiek obciążenie finansowe nałożone na towar z powodu faktu przekroczenia granicy;

❖ **Opłata o skutku równoważnym do cła** – każde obciążenie nałożone na towary pochodzące z innego państwa członkowskiego, niezależnie od nazwy tej opłaty, celu, sposobu jej pobrania oraz przeznaczenia uzyskanych środków → jeżeli ma ono charakter dyskryminujący lub protekcjonistyczny.

❖ Opłaty o skutku równoważnym do ceł nie mogą być usprawiedliwiane żadnym celem społecznym lub gospodarczym.

Zakaz nakładania podatków

Artykuł 110 TFUE

Żadne Państwo Członkowskie *nie nakłada bezpośrednio lub pośrednio na produkty innych Państw Członkowskich podatków wewnętrznych jakiegokolwiek rodzaju* wyższych od tych, które nakłada bezpośrednio lub pośrednio na podobne produkty krajowe.

Ponadto żadne Państwo Członkowskie nie nakłada na produkty innych Państw Członkowskich *podatków wewnętrznych, które pośrednio chronią inne produkty* (opodatkowanie protekcjonistyczne).

Zakaz ograniczeń o charakterze ilościowym i środków mających podobny skutek

- ❖ Art. 34 i art. 35 TFUE
- ❖ **Ograniczenie o charakterze ilościowym** – wprowadzenie zakazu sprzedaży danego produktu lub określania limitów jego sprzedaży (nakładanie kontyngentów);
- ❖ **Środki mające podobny skutek do ograniczeń ilościowych** – przepisy krajowe PC, które mają zastosowanie do obrotu i mogą utrudniać handel rzeczywiście lub potencjalnie (regulacja składu, kształtu produktu, nazewnictwa);
- ❖ Dotyczy ograniczeń ilościowych w przywozie (import), jak i w wywozie (eksport).

Artykuł 34

*Ograniczenia ilościowe w **przywozie** oraz wszelkie środki o skutku równoważnym są zakazane między Państwami Członkowskimi.*

Artykuł 35

*Ograniczenia ilościowe w **wywozie** oraz wszelkie środki o skutku równoważnym są zakazane między Państwami Członkowskimi.*

- Ograniczenie wywozu w sposób dyskryminujący
- Cel PC: zapewnienie szczególnej korzyści produkcji krajowej lub rynkowi krajowemu kosztem handlu w innych PC.

Formuły związane ze swobodą przepływu towarów

- ❖ **Formuła *Dassonville*** – wszystkie towary, produkowane i wprowadzone na rynek zgodnie z prawem w jednym PC **nie mogą być poddane ograniczeniom** co do sprzedaży i wprowadzenia do obrotu w innym PC;
- ❖ **Formuła *Cassis de Dijon*** – towar legalnie wytwarzany w PC **powinien być dopuszczony** do swobodnego obrotu we wszystkich pozostałych PC // każde PC może wprowadzać pewne ograniczenia swobody obrotu towarowego, powołując się na ważny i uzasadniony interes społeczny;
- ❖ **Formuła *Keck*** – stosowanie do towarów z innych PC przepisów krajowych nie utrudnia handlu między PC, jeżeli te przepisy odnoszą się do wszystkich podmiotów (krajowych i z innych PC) w sposób jednakowy.

Dozwolone ograniczenia ilościowe, eksportowe lub importowe – art. 36 TFUE

Przesłanki wprowadzenia ograniczenia:

- ❖ Ochrona moralności publicznej,
- ❖ Ochrona porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego;
- ❖ Ochrona zdrowia i życia ludzi oraz zwierząt lub ochrona roślin;
- ❖ Ochrona narodowych dóbr kultury;
- ❖ Ochrona własności przemysłowej lub handlowej.

Swoboda przepływu osób

Swoboda przepływu osób

Cel zasady:

- Ułatwienie pracownikom – obywatelom UE poszukiwania i podjęcia działalności zawodowej wszelakiego rodzaju na terytorium UE
- Zapobieżenie dyskryminacji i nakładania ograniczeń względem pracowników (art. 45 TFUE) i osób samozatrudnionych (art. 49 TFUE) posiadających obywatelstwo PC

Uprawnienia akcesoryjne:

- Swobodne przemieszczanie się po ter. PC
- Przebywanie w jednym z PC w celu podjęcia pracy
- Pozostanie na ter. PC po ustaniu stosunku pracy
- Zakaz jakiegokolwiek dyskryminującego zachowania w stosunku do pracownika ze względu na jego narodowość

S. Przepływu osób

```
graph TD; A[S. Przepływu osób] --> B[s. przepływu pracowników]; A --> C[s. przedsiębiorczości]
```

s. przepływu
pracowników

s.
przedsiębiorczości

Pojęcie pracownika

- ❖ **Pojęcie tzw. autonomiczne** - posiadające w prawie UE samoistne znaczenie, różne od pojęcia pracownika w prawa krajowym PC;
- ❖ Wywiedzione przez TSUE z orzecznictwa, nie jest pojęciem traktatowym;
- ❖ **Cel** → dążenie do interpretacji zgodnej z założeniem wszystkich postanowień ustanawiających wspólne organizacje rynku,
- ❖ **A WIĘC** – jest to pojęcie, które powinno być rozumiane zgodnie ze zwykłym znaczeniem + w świetle celów Traktatów.

Elementy definicji pojęcia pracownika

❖ Wykonanie przez osobę pracy

- Efektywnej i rzeczywistej
- W określonym czasie
- Dla innej osoby
- Pod nadzorem innej osoby
- W zamian za wynagrodzenie
- Bez względu na naturę stosunku prawnego łączącego pracodawcę i pracownika

❖ Praca musi mieć charakter zarobkowy i rzeczywisty, ekonomiczny wymiar

PRACOWNIK nabywa uprawnienia do:

- ❖ Swobodnego poruszania się (wjazdu, pobytu, wyjazdu);
- ❖ Zatrudnienia;
- ❖ Korzyści socjalnych;
- ❖ Ulg podatkowych;
- ❖ Nauki;
- ❖ Nabywania nieruchomości na własne potrzeby;
- ❖ Wzajemnego uznawania kwalifikacji;
- ❖ pozostania na ter. Państwa przyjmującego.

Zasada równości = zasada niedyskryminacji, zakaz dyskryminacji

- ❖ Zasada swobody przepływu osób oznacza zakaz dyskryminacyjnego traktowania jednostek;
- ❖ **Dyskryminacja** – każde działanie odmawiające pewnym osobom równego traktowania w porównaniu z innymi osobami;
- ❖ Zapobieganie dyskryminacji – uniemożliwianie zaistnienia zachowań, które odmawiają lub ograniczają prawa każdej osoby do równości

Art. 18 TFUE

*W zakresie zastosowania Traktatów i bez uszczerbku dla postanowień szczególnych, które one przewidują, **zakazana jest wszelka dyskryminacja ze względu na przynależność państwową.***

Parlament Europejski i Rada, stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, mogą przyjąć wszelkie przepisy w celu zakazania takiej dyskryminacji.

Art. 21 KPP UE

- 1. Zakazana jest wszelka dyskryminacja w szczególności ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.*
- 2. W zakresie zastosowania Traktatów i bez uszczerbku dla ich postanowień szczególnych zakazana jest **wszelka dyskryminacja ze względu na przynależność państwową.***

Rodzaje dyskryminacji

- ❖ **Bezpośrednia** – sytuacja, gdy traktowanie danej osoby odbiega na jej niekorzyść od traktowania innych osób, w okolicznościach sprzecznych z traktatami
- ❖ **Pośrednia** – zachowanie, gdzie stosujemy kryteria dozwolone przez traktaty, które w rezultacie powodują powstanie dyskryminacji

Ograniczenia zakazu dyskryminacji

- ❖ Ograniczenie zatrudnienia w administracji publicznej;
- ❖ Ograniczenie zatrudnienia ze względów porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego i zdrowia publicznego.

Uznawanie wykształcenia i kwalifikacji osób

- ❖ Harmonizacja dziedzin pracy poprzez wydawanie dyrektyw przez Radę i PE, np. dotyczącą wzajemnego uznawania dyplomów, certyfikatów, oraz innych dokumentów stwierdzających kwalifikacje zawodowe.
- ❖ Zagraniczne dokumenty o wykształceniu mogą być uznane w celu kontynuacji kształcenia (tzw. uznanie do celów akademickich) lub w celu zatrudnienia (tzw. uznanie do celów zawodowych).

Swoboda przedsiębiorczości = działalność gospodarczej

- ❖ Różnica pomiędzy swobodą przedsiębiorczości i swobodą świadczenia usług - prawo do wykonywania długoterminowo działalności gospodarczej vs. Prawo świadczenia krótkotrwałej usługi;
- ❖ Swoboda ta obejmuje prawo do podjęcia i wykonywania działalności na zasadach samozatrudnienia, jak również do zakładania i prowadzenia przedsiębiorstw.

Uprawnienia w ramach swobody:

- ❖ Prawo każdego obywatela PC do wjazdu i pobytu na terytorium każdego PC w celu prowadzenia działalności gospodarczej;
- ❖ Prawo do założenia i prowadzenia przedsiębiorstwa na ter. Innego PC;
- ❖ Prawo do tworzenia w innym PC przedstawicielstwa, spółek córek, filii, agencji, w sytuacji, gdy osoba prowadząca działalność gospodarczą ma miejsce zamieszkania w innym PC;
- ❖ Prawo do zakładania przedsiębiorstw w innych PC = świadczenie usług w sposób ciągły i stały;
- ❖ Zasada traktowania narodowego – prawo do stosowania przez PC wobec obywateli innych PC takich samych uregulowań w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej, jakie stosuje względem własnych obywateli.

❖ Zakaz wprowadzenia ograniczeń, które mają charakter dyskryminujący.

❖ Wyjątki:

- Władza publiczna – art. 51 TFUE
- Względy porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego lub zdrowia publicznego

Swoboda świadczenia usług

Swoboda świadczenia usług

❖ Celem zasady swobodnego świadczenia usług jest zapobieżenie tworzenia się barier w handlu, nierównym warunkom świadczenia usług na rynku wewnętrznym UE i zapewnienie jak najlepszej możliwości korzystania z usług.

Artykuł 56 TFUE

*W ramach poniższych postanowień **ograniczenia w swobodnym świadczeniu usług wewnątrz Unii są zakazane w odniesieniu do obywateli Państw Członkowskich mających swe przedsiębiorstwo w Państwie Członkowskim innym niż państwo odbiorcy świadczenia.***

Parlament Europejski i Rada, stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, mogą rozszerzyć korzyści wynikające z postanowień niniejszego rozdziału na obywateli państwa trzeciego świadczących usługi i mających swe przedsiębiorstwa wewnątrz Unii.

Definicja usługi – art. 57 TFUE

Usługami w rozumieniu Traktatów są świadczenia wykonywane zwykle za wynagrodzeniem w zakresie, w jakim nie są objęte postanowieniami o swobodnym przepływie towarów, kapitału i osób.

Usługi obejmują zwłaszcza:

- a) działalność o charakterze przemysłowym;*
- b) działalność o charakterze handlowym;*
- c) działalność rzemieślniczą;*
- d) wykonywanie wolnych zawodów.*

Z zastrzeżeniem postanowień rozdziału dotyczącego prawa przedsiębiorczości, świadczący usługę może, w celu spełnienia świadczenia, wykonywać przejściowo działalność w Państwie Członkowskim świadczenia na tych samych warunkach, jakie państwo to nakłada na własnych obywateli.

Element transgraniczny przy usługach

- ❖ Usługodawca ma siedzibę w innym PC niż usługobiorca, a sama usługa przekracza granicę;
- ❖ Usługodawca przyjeżdża chwilowo w celu wykonywania usługi do kraju usługobiorcy;
- ❖ Usługobiorca przemieszcza się w celu otrzymania usługi do kraju usługodawcy;
- ❖ Zarówno usługodawca jak i usługobiorca pochodzą z jednego kraju, jednak sama usługa świadczona jest gdzie indziej.

Świadczenie usług na terytorium innego PC

- ❖ Brak wymogu posiadania siedziby w kraju świadczenia usług lub miejsca zamieszkania w tym kraju;
- ❖ Wystarczy, że przedsiębiorca posiada siedzibę lub miejsce zamieszkania w PC, w którym jest zarejestrowany;
- ❖ Brak jest sposobu określenia długości trwania usługi na podstawie TFUE;
- ❖ Swoboda świadczenia usług obejmuje tzw. uprawnienia akcesoryjne;

Zasada traktowania narodowego

- ❖ Państwo goszczące musi powstrzymać się od czynienia jakichkolwiek różnic między usługodawcami pochodzącymi z innych PC a swoimi obywatelami ze względu na obywatelstwo lub fakt zamieszkania, posiadania siedziby zarządu lub siedziby głównego przedsiębiorstwa w innym kraju członkowskim niż to, w którym usługa ma być wykonywana.
- ❖ Zakaz wydawania przez PC przepisów, które mimo braku formalnej dyskryminacji usługodawców lub usługobiorców pochodzących z innych PC utrudniają im korzystanie ze swobody świadczenia usług.

Ograniczenia zasady swobody świadczenia usług

- ❖ Swoboda świadczenia usług nie ma char. Bezwzględnego.
- ❖ Istnienie możliwości nakładania przez PC na świadczących usługi pewnych ograniczeń, regulacji lub wymagań szczególnych.
- ❖ Państwa członkowskie przy prowadzeniu ww. ograniczeń muszą wykazać, że służą one interesowi ogólnemu lub publicznemu.
- ❖ Ograniczenia te nie mogą posiadać char. Dowolnego, arbitralnego, nielimitowanego i być wyłączone spod kontroli organów UE.

Dopuszczalne ograniczenia swobody

- ❖ Władztwo państwowe
- ❖ Klauzula porządku publicznego
- ❖ Ochrona interesu ogólnego

Swoboda przepływu kapitału i płatności

Art. 63 TFUE

Swoboda przepływu kapitału

W ramach postanowień niniejszego rozdziału zakazane są wszelkie ograniczenia w przepływie kapitału między Państwami Członkowskimi oraz między Państwami Członkowskimi a państwami trzecimi.

Swoboda przepływu płatności

W ramach postanowień niniejszego rozdziału zakazane są wszelkie ograniczenia w płatnościach między Państwami Członkowskimi oraz między Państwami Członkowskimi a państwami trzecimi.

Definicja kapitału i płatności

- ❖ Przepływ kapitału – podlega regulacjom związanym z zasadą swobodnego przepływu kapitału, mające na celu lokatę lub inwestycję kapitałową, a nie zapłatę za świadczenie;
- ❖ Płatności bieżące – mają na celu realizację podstawowych swobód przepływu osób, towarów i usług; są jednocześnie świadczeniem wzajemnym w ramach dorozumianej transakcji.

Ograniczenie swobody

- ❖ Zakaz wszelkich ograniczeń przepływu kapitału i płatności pomiędzy PC oraz pomiędzy PC a innymi państwami;
- ❖ Swobodny transfer zysków z kraju do kraju oraz prawo inwestowania i nabywania aktywów rzeczowych i finansowych zagranicą bez żadnych przeszkód;
- ❖ Ograniczenie swobody musi opierać się na formule tzw. wymogów imperatywnych, do których należą:
 - Skuteczność kontroli podatkowej,
 - Ochrona zdrowia publicznego,
 - Ochrona rzetelności transakcji handlowych,
 - Ochrona konsumentów.

Zakaz wprowadzania ograniczeń przez organy krajowe w swobodnym przepływie kapitału nie narusza prawa PC do:

- ❖ Stosowania przepisów prawa podatkowego traktujących odmiennie podatników ze względu na różne miejsce zamieszkania (rezydentów i nierezydentów) lub inwestowania kapitału;
- ❖ Podejmowania wszelkich środków niezbędnych do zapobiegania naruszenia prawa danego państwa, ustanowienia procedur deklarowania przepływu kapitału czy podejmowania środków uzasadnionych względami porządku i bezpieczeństwa publicznego.

Dziękuję za uwagę.
